

Ferhat Koçyiğit

Arş. Gör., Adıyaman Üniversitesi

İslami İlimler Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı

Research Assist., Adıyaman University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Hadith

Adıyaman/Turkey

ferhat.4494@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6238-8475

Makale Bilgileri

Makale Türü: Kitap Değerlendirmesi/Book Review

Geliş Tarihi: 21.09.2021

Kabul Tarihi: 19.10.2021

Yayın Tarihi: 15.12.2021

Yayın Sezonu: Aralık/December 2021

Orhan Yılmaz, İbn Kayyim el-Cevziyye (Hadis-Sünnet Anlayışı). İstanbul: Kitap Dünyası, 2019, 270 sayfa, ISBN: 978-605-351-363-6

Hicrî 8. asrın önde gelen isimlerinden olan İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350) İslam bilimlerinin birçoğunda çeşitli eserler kaleme almıştır. Hanbelî mezhebine müntesip olan İbn Kayyim, İbn Teymiyye'nin (ö. 728/1328) görüşlerinden fazlaca etkilenmiş, bu durum eserlerine de yansımıştır. İslam dünyasında tartışma konusu olan meseleler hakkında ortaya koyduğu görüşler sebebiyle dikkatleri üzerine çeken İbn Kayyim, kendisinden sonraki birçok çalışmaya konu olmuştur. Orhan Yılmaz tarafından kaleme alınan “İbn Kayyim el-Cevziyye (Hadis-Sünnet Anlayışı)” adlı çalışma da İbn Kayyim'in hadis ve sünnet anlayışını ortaya koymaya çalışan güncel çalışmalardandır. Söz konusu çalışma Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2013 yılında tamamlanmış olan doktora tezinin gözden geçirilerek kitaplaştırılmış halidir. Çalışma bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş'te ilk olarak çalışmanın önemi, amacı ve metodu hakkında bilgi verilmiş, ardından “İbn Kayyim'in yaşadığı dönemde siyasî, sosyal ve kültürel durum” başlığıyla İbn Kayyim'in ilmî kimliğinin oluşmasındaki etkenler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Giriş kısmının “İbn Kayyim'in hayatı, ilmî kişiliği ve eserleri” isimli son başlığında, İbn Kayyim'in tefsir, hadis, akaid, fıkıh ve tasavvuf alanlarındaki vukufiyetine değinilerek onun ilmî gelenekteki konumuna işaret edilmiştir. Eserin asıl bölümünü oluşturduğu düşünülen birinci bölüme “İbn Kayyim'in hadis-sünnet anlayışı” üst başlığı verilmiştir. Bu bölümde İbn Kayyim'in hadis ve sünnet hakkındaki düşünceleri bir araya getirilerek alt başlıklar altında değerlendirilmiştir. İbn Kayyim'in hadis ve sünneti anlama-yorumlama yöntemlerinin de ele alındığı bu bölümde onun, hadislerin sihhati konusunda sened ve metin merkezli sistematik bir tercih yöntemine sahip olduğu iddiası temellendirilmeye çalışılmıştır. “İbn Kayyim'in hadis tenkidi”

isimli ikinci bölüm, iki alt başlıktan oluşmaktadır. İlk başlıkta İbn Kayyim'in cerhta'dül anlayışı, ricâl tenkidi ve ricâl tenkidi konusundaki tashihleri ele alınmıştır. İkinci alt başlıkta, İbn Kayyim'in metin tenkidine dair görüşleri, eserleri ve bu hususta takip ettiği yöntemlere değinilmiş ve bu bağlamda bazı örnekler verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise kelimeler, hadis ve İbn Teymiyye'ye bağlılığı konularında İbn Kayyim'e yöneltilen eleştirilere yer verilmiştir. Kitap, çalışmanın genel bir özeti niteliğindeki sonuç kısmıyla tamamlanmaktadır.

Çalışmadaki bölüm başlıkları kapsayıcı olmakla beraber, bölümler arası sayfa dengesinin gözetilmediği ve bazı alt başlıklardaki tertiplerin özensiz olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin içindekiler bölümü incelendiğinde; “İbn Kayyim'e göre hadis” isimli birinci bölümün ikinci başlığında sırasıyla sahih, merfû, mevkûf, mütevâtir, âhâd, mürsel, munkatî' ve mevzû hadis alt başlıkları yer almaktadır. Yazarın hadis çeşitlerini karmaşık bir tertiple sunduğu görülmektedir. Oysa ki hadis usulü kitaplarındaki sıralamanın esas alınması daha doğru bir tercih olurdu. Yine ikinci bölümde “İbn Kayyim'in rical tenkidinde tashihleri” başlığında “Kuşluk namazı rivayeti”, “Fâtîma bt. Kays rivayeti” ve “Mazmaza-İstinşak” rivayetleri sıralanmasına rağmen kitap içerisinde ilgili örneklerin “İbn Kayyim'in sened tenkidine dair örnekleri” başlığı altında verildiği görülmektedir. Son olarak “İbn Kayyim'e yöneltilen eleştiriler” ismiyle kaydedilen üçüncü bölümün 30 sayfa kadar olması, bölümler arası sayfa dengesi açısından uygun gözükmemektedir.

“Araştırmanın önemi” başlığındaki açıklamalar, çalışmanın tercihinde etkili olan hususların anlaşılmasını sağlamaktadır. Buna göre yazarın ilgili konuyu tercih etmesindeki en büyük etken, “İbn Kayyim'in hadis-sünnet anlayışı ve metin tenkitçiliğini konu alan akademik düzeyde bir çalışmanın olmaması”dır (s.13). Ayrıca İbn Kayyim'in hadis tenkidinde mütekaddim âlimlerin geneline kıyasla farklı bir yol izlemesi de yazarın dikkatini çeken bir diğer husustur. Yazar, bu durumu “onu hadis ilmi alanında önemli kılan hususlardan biri hiç kuşkusuz ki; bir hadisin sahih olup olmadığını metne bakarak anlamının mümkün olduğuna dair ortaya atıldığı görüş ve bu görüşü desteklemek için yaptığı metin tenkitleridir” sözleriyle ifade etmiştir.

“Araştırmanın amacı ve metodu” başlığında, çalışmanın kısa bir özetinin ardından çalışmada kullanılan kaynaklar ve çalışmanın amacını ifade eden kısa bir paragraf yer almaktadır. Yazarın çalışmayı oluştururken istifade ettiği kaynaklar için müstakil bir başlık açmayıp söz konusu eserlere burada yer vermesinin amaç ve metotla ilişkisi kurulamamıştır. Yazar, bu çalışmadaki amacını “Biz bu çalışmamızda İbn Kayyim'in kitaplarında hadîs usulüne dair dağınık bilgileri toparlayıp değerlendirdikten sonra, onun hadîs tenkitçiliği konusunu ele aldık. Bir kısmı mevzuât kitaplarında yer alan zayıf veya uydurma rivayetlerin metin açısından tenkid edildiği el-

Menâr'ul münif ve *Fevâidu hadîsiyye* dışındaki eserlerde de aynı tenkidin yapılıp yapılmadığını anlamaya çalıştık.” sözleriyle ifade etmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla yazar, çalışmanın metodunu “Dipnotlarda müellif ve eser isimlerini mümkün olduğu kadar kısaltmaya çalıştık. Elif lam takılarını genellikle kullanmayı tercih ettik. Metin içinde geçen şahısların vefat tarihlerini önce hicri sonra miladi olarak parantez içerisinde yazdık” sözleriyle ifade etmektedir (s. 14). Ancak bu bilgiler, çalışmanın metodundan ziyade, müellif ve eser yazımı hakkındaki kısa bir bilgilendirmeden öteye geçmemektedir. Dolayısıyla yazar, geniş muhtevaya sahip çalışmasındaki metod çıkarımını okuyucuya bırakmış görünmektedir. Kaldı ki yazarın bu açıklamasına uymadığı tespit edilen bazı örneklerin kitabın çeşitli yerlerinde mevcut olması da bir başka problemdir (s. 115).

Yazar, “İbn Kayyim’in hadis ve sünnet anlayışı” ismini verdiği birinci bölümde ilk olarak İbn Kayyim’in hadis ve sünnet kavramlarını farklı anlamlarda kullandığına işaret etmiş ve bu durumu müellifin eserlerinden iktibasla delillendirmeye çalışmıştır. Buna göre İbn Kayyim “sünnet” kavramını çoğunlukla “Allah’ın kitabında yer almayan mevzular hakkında şer’i hükümlerin çıkarıldığı kaynak” veya “nebiden sabit olan söz ve fiiller” anlamında kullanmıştır (s. 61). Ayrıca sünnetin vahy-i gayr-i metlûv olduğunu ifade eden İbn Kayyim, Hz. Peygamber’in yapmadığı veya yapılmasını tavsiye etmediği ameller hakkında “bid’at” kavramını kullanmıştır. Buradan hareketle İbn Kayyim’in sünneti “Hz. Peygamber’in söz, fiil ve takrirleri” şeklinde sınırlandırdığı ve bu bilgilerin vahiy aracılığıyla Hz. Peygamber’e bildirildiği düşüncesinde olduğu anlaşılmaktadır.

İbn Kayyim’in “sahih ve sabit” olan tıbb-ı nebevî hadislerini de vahy-i gayr-i metlûv statüsünde kabul ettiğini ifade eden yazar, bu düşüncesini destekleyen bazı örnekler kaydetmiştir. Ancak yazarın, İbn Kayyim’in sünnetin kaynağı hakkındaki görüşlerini tıbb-ı nebevî hadisleriyle irtibatlandırarak açıklaması, konunun bağlamı itibarıyla sağlam bir zemine oturtulamamıştır. Burada dikkat çeken diğer bir husus ise İbn Kayyim’in tıbb-ı nebevî bağlamında zikretmiş olduğu rivayetlerden bazılarının zayıf ve uydurma olmasıdır. Yazar, tenâkuz gibi görünen bu durumu “Müellifin sağlık konusunda zayıf hatta uydurma rivayetlere yer vermiş olması bize göre onun toplumu aydınlatma gayretinin, hadîsin sıhhatini tetkik etme düşüncesinden daha önde olduğunu göstermektedir” sözleriyle açıklamıştır (s. 71). Sünnetle amel etmenin Müslümanlar için vâcip olduğunu ifade eden İbn Kayyim, bağlayıcılık bakımından hadislerle âyetlerin eşit derecede olduğu görüşündedir (s. 72). Hz. Peygamber’in fiillerinin hüküm koyma açısından değerinin ele alındığı başlıkta, yazarın İbn Kayyim’in sünnet anlayışı hakkında dikkate değer bir tespiti mevcuttur. Buna göre İbn Kayyim, fiilî sünnetlerin teşrî değeri açısından vâcip ve müstehap olarak iki kısma

ayrıldığı, emir-nehîy içermeyen gündelik fiillerin müstehap kategorisinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (s. 82).

Yazar, “İbn Kayyim’e göre hadis” başlığında İbn Kayyim’in eserlerinde dağınık bir şekilde yer alan hadis usulüne dair bilgileri bir araya getirmeye çalışmıştır. Bu başlıkta İbn Kayyim’in sırasıyla sahih, merfû, mevkuf, mütevâtir, âhâd, mürsel, munkatî’ ve mevzû hadisler hakkındaki değerlendirmelerine yer verilmiştir. Burada müstakil bir hadis usulü eserinde yer alması gereken konu başlıklarından sadece bir kısmına değinilmiş olması İbn Kayyim’in sadece temel meseleler hakkında değerlendirmeler yaptığı şeklinde açıklanabilir (s. 83).

Yazarın “İbn Kayyim’in hadis ve sünneti anlama ve yorumlama biçimi” isimli başlığın altında herhangi bir girizgâh yapmadan alt başlıkları sıraladığı görülmektedir. Bu durum alt başlıklarla asıl mesele arasındaki bağlantının kurulmasını zorlaştırmıştır. İbn Kayyim’in, hadisleri delil olarak kabul ederken dikkate aldığı unsurlar, “sened, râvi ve kaynaklarına göre hadis tercihi” ve “Metin ve muhtevasına göre hadis tercihi” başlıklarında detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ancak yazar, ilgili başlıklar altındaki tercih sebeplerinin sıralanmasında hangi kriterleri göz önünde bulundurduğunu belirtmemiştir. Bu durum söz konusu sıralama İbn Kayyim’in sened ve metin değerlendirmelerinde takip ettiği tercih sıralamasına göre mi yapıldı sorusunu akla getirmektedir. “Hadîslerde te’âruz meselesi ve İbn Kayyim’e göre te’âruzu giderme yolları” başlığında İbn Kayyim’in hadisler arasındaki hakiki bir te’âruzu kabul etmediği anlaşılmaktadır. İbn Kayyim bu düşüncesini “Sünnet, Kur’an ile uyumludur. Hz. Peygamber’in hadîsleri arasında Kur’an ve sarîh akla muhalif bir hadîsi bulmak mümkün değildir.” sözleriyle ifade etmiştir (s. 129). İbn Kayyim’in makbul rivayetler arasındaki zâhirî te’âruzu gidermek için sırasıyla cem’-te’lîf, nesh ve tercih yollarına başvurduğunu belirten yazar, İbn Kayyim’in cem’-te’lîf ve nesh meseleleri hakkındaki kanaatlerini başarılı bir şekilde tespit edip yorumlamıştır. Ancak yazarın tercih konusunda müstakil başlık açmaması ve bu konuda açıklama yapmamış olması İbn Kayyim’in te’âruz meselesinde takip ettiği adımların anlaşılması hususunda bir noksanlık olarak görülmektedir.

“İbn Kayyim’in hadis tenkidi” isimli ikinci bölümde İbn Kayyim’in isnad ve metin tenkidinde takip ettiği metotlar örneklerle izah edilmiştir. Cerh-ta’dîl faaliyetinin caiz olduğunu âyet ve hadislerle delillendiren İbn Kayyim, cerh-ta’dîl konusunda tek kişinin verdiği bilginin muteber olduğunu ifade etmiştir (s. 151). İbn Kayyim “Adalet sahibi bir râvinin bir kişiden nakilde bulunması, eğer cerh edildiği bilinmiyorsa, o kişiyi adalet sahibi yapar.” şeklindeki sözleriyle râvinin adaletinin tespitinde takip edilebilecek bir yöntemden bahsetmektedir (s. 153). İbn Kayyim’in söz konusu açıklamasına muvafık bir örnekle meseleyi temellendirmeye çalışan yazar,

daha sonra bazı âlimlerin İbn Kayyim'in ricâl tenkidi konusundaki değerlendirmelerinden iktibaslarla bulunduğu, bu âlimlerden birinin de İbn Hacer (ö. 852/1449) olduğunu belirtmiştir. Yazarın "O [İbn Hacer] "*Lisânu'l-mizân*" adlı eserinde "İbn İsmail el-Atar" hakkında bilgi verirken İbn Kayyim'in görüşüne başvurup mezkûr râvi için İbn Kayyim'in "meçûl" dediğini nakletmiştir. İbn Hacer (ö. 852/1448) gibi önemli bir âlimin ricâl tenkidi konusunda İbn Kayyim'in görüşlerine başvurması, İbn Kayyim'in her ne kadar kitabı olmasa da ricâl tenkidi konusunda önemli bir mevkiye sahip olduğunu göstermektedir." sözleriyle ifade ettiğine göre İbn Hacer'in, İbn Kayyim'in ricâl ilmindeki görüşlerine kıymet verdiği ve ondan çokça istifade ettiği anlaşılmaktadır (s. 153). Yazarın işaret ettiği eser incelendiğinde İbn İsmail el-Attar (ö. ?) hakkında âlimlerin kanaatlerine yer verildikten sonra İbn Kayyim'in ilgili râvi hakkında "meçûl" ifadesini kullandığı görülmektedir. Tespit edilebildiği kadarıyla bu bilgi dışında söz konusu eserde İbn Kayyim'in ricâl hakkındaki değerlendirmelerine yer verilmediği anlaşılmaktadır. Hatta bu durumun aksine İbn Hacer, İbn Kayyim'in bir râvi hakkındaki değerlendirmesinin hatalı olduğunu belirterek onu tenkit etmiştir. Dolayısıyla söz konusu bulgular, yazarın değerlendirmesinin tam anlamıyla gerçeği yansıtmadığını göstermektedir.

Yazar, "İbn Kayyim'in cerh ve tadile ilişkin üslubu ve kullandığı tabirler" isimli başlıkta hadis ilmi açısından önem arz eden iki önemli iddia ortaya atmıştır. Bu iddialardan ilkinde göre İbn Kayyim, ricâl tenkidi konusunda kendisini diğer münekkitlerden ayırt eden özel bir üsluba sahiptir. Diğer bir iddia ise İbn Kayyim'in daha önce hiçbir âlim tarafından dile getirilmemiş bir takım kavramları kullanmasıdır (s. 154). Yazarın dipnot bilgisi vermeden kaydettiği bu iki iddia oldukça önemli olmakla birlikte maalesef temellendirilememiştir. Nitekim yazarın ilk iddia çerçevesinde vermiş olduğu delillerin konuyla bağlantısını kurabilmek oldukça güçtür. Yazarın "önceki âlimlerin hiç kullanmadığı yeni kavramlar da kullanmıştır" sözleriyle ifade ettiği ikinci iddia için ise sonraki satırlarda herhangi bir kavramdan bahsetmediği görülmektedir.

İbn Kayyim'in sened tenkidine dair analizlerini "kuşluk namazı", "Fâtıma bt. Kays" ve "Mazmaza-İstınşak" rivayetlerinden hareketle anlatmaya çalışan yazar, söz konusu rivayetleri tercih etmesine sebep olan etkenler hakkında herhangi bir bilgi vermemiştir. "İbn Kayyim'in metin tenkidi yaparken uyguladığı yöntemler" başlığında bu yöntemlerin sırasıyla akla arz, Kur'an'a arz, sahih hadise arz, tarihe arz, tümevarım olduğu ifade edilmiştir. Bu durumda İbn Kayyim'in metin tenkidi yaparken bu sıralamayı esas aldığı şeklinde bir izlenim oluşmaktadır. Ancak yazarın bu konuda herhangi bir açıklama yapmamış olması, bu çıkarımın doğruluğu hususunda şüphe uyandırmaktadır. Ayrıca s. 222'deki "İbn Kayyim muhteva bakımından problemleri gördüğü hadisleri âyet, sahih hadîs, tarih ve akıl gibi temel kriterlere arz

edip, sahih olanlarını sakîm olanlarından ayırt etmesi bakımından bu iki grup âlimler arasında sayılmıştır.” şeklindeki açıklamada, yazarın önceki sıralamayı takip etmediği görülmektedir. Dolayısıyla İbn Kayyim’in metin tenkidi yaparken hangi sıralamayı takip ettiği sorusu okuyucunun zihninde muğlak bir mesele olarak kalmıştır.

Yazar, okuyucu açısından mutlak bir anlam ifade eden “İbn Kayyim’e yöneltilen eleştiriler” isimli üçüncü bölümde ne tür eleştirilerin ele alınacağına dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Üçüncü bölümün, “kelâmî görüşlerine yönelik eleştiriler”, “hadisçiliğine yönelik eleştiriler”, “İbn Teymiyye’ye olan bağlılığına yönelik eleştiriler” şeklindeki alt başlıkları da yazarın başlıklandırma hususunda hangi kriterleri esas aldığını tespit etmemize imkân tanımamaktadır. Yazar, “Kelâmî görüşlerine yönelik eleştiriler” başlığında, Takıyüddin es-Sübki (ö. 756/1355) ve Muhammed Zâhid el-Kevserî’nin (ö. 1952) “İbn Kayyim’i en çok eleştirenler” olduğunu ifade etmiş ve bu bağlamda bazı örnekler kaydetmiştir. İbn Kayyim’in, itikadî görüşleri sebebiyle gerek muasırları gerekse sonraki âlimler tarafından fazlaca eleştirildiği bilinmesine rağmen bu tenkit noktalarını sadece sözü geçen iki âlimle sınırlandırmak, herhangi bir kayıt ifadesi taşımayan “kelâmî görüşlerine yönelik eleştiriler” isimli başlık için uygun değildir. Ayrıca yazarın dipnot vermeden naklettiği bu bilginin kaynağı merak edilmektedir. Nitekim eleştiriler arasında sağlıklı bir “çokluk-azlık dengesi” sağlamak mümkün olmasa gerektir. Yazar, “Hadisçiliğine yönelik eleştiriler” başlığında da sadece Muhammed Zâhid el-Kevserî’nin ve Abdülfettâh Ebû Gudde’nin (ö. 1997) İbn Kayyim’e yönelttiği eleştirilere değinmiş ve bu tercihi hakkında herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu sebeple “İbn Kayyim’in hadis-sünnet anlayışı âlimler nezdinde nasıl bir karşılık bulmuştur?” sorusunun cevabı dar bir çerçevede yansıtılmıştır. Yazara göre Ebû Gudde’nin en dikkat çeken eleştirisi, İbn Kayyim’in belli konular hakkındaki tüm rivayetlerin uydurma olduğunu ifade ederek genellemeler yapmasıdır. Ancak yazarın tespitine göre Ebû Gudde’nin bu eleştirisi sadece İbn Kayyim’in *el-Menâr* isimli eseri için geçerli olabilir, diğer eserlerinde bu tür genellemeler bulunmamaktadır.

İbn Kayyim, metin tenkidinde öne sürdüğü kriterleri bazı durumlarda ihmal ettiği için de eleştirilmiştir. İbn Kayyim’in söz konusu kriterleri göz ardı etmesindeki en önemli etken Hanbelî mezhebine mensup olmasıdır. Nitekim İbn Kayyim bazen her ne kadar metin tenkidi kriterleriyle uyumlu olmasa da mezhebine uygun olan hadisleri tercih edebilmiştir. İbn Kayyim’in çokça eleştiri aldığı bir diğer mesele ise delil olarak kullandığı rivayetler arasında zayıf ve uydurma rivayetlerin bulunmasıdır. Yazar bu durumu “Müellif uydurma olduğu bilinen haberleri ise tenkit edip hadîs olmadığını söylemek için kaydetmiştir. Zayıf haberleri ise bazen eleştirmiş bazen de delil olarak kaydetmiş ve sukût etmek sûreti ile kabul etmiş görünmektedir.” (s. 241) sözleriyle açıklamıştır. “İbn Teymiyye’ye olan bağlılığına yönelik eleştiriler”

isimli son başlıkta öncelikle muhtasar olarak İbn Teymiyye'nin hayatına değinilmiş, ardından İbn Kayyim'in İbn Teymiyye'ye bağlılığı konusundaki eleştirilere kısaca yer verilmiş, son olarak da İbn Teymiyye ile İbn Kayyim arasındaki farklılıklar kaydedilmiştir. Görüldüğü üzere söz konusu başlığın muhtevasıyla başlık arasındaki uyum sağlanamamıştır. Çünkü yazarın ilgili başlıkta İbn Teymiyye'ye bağlılığı sebebiyle İbn Kayyim'e yöneltilen eleştirileri nakledip değerlendirilmesi beklenirdi. Ancak yazar, asıl mevzuu geri planda bırakarak "İbn Teymiyye ile İbn Kayyim arasında tespit edebildiğimiz bazı farklılıkları burada belirtmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz." sözleriyle başlıkla ilintisi kurulamayan bir takım bilgiler nakledip sonuç kısmına geçmiştir. Yazarın "faydalı" gördüğü bu bilgilerin farklı bir üst başlıkla verilmesi başlık ve içerik uyumu açısından daha doğru bir tercih olurdu.

Kitaplaştırma sürecinde editoryal müdahalelerin yeterince yapılmadığı düşünülen çalışmada isim (bunlardan bazıları için bkz; s. 28, 35, 58, 65), vefat tarihi (bkz; s. 22, 28, 151), eserlerin yazımı (bkz; s. 14, 264, 265) vb. hususlarda fazlaca hatalar tespit edilmiştir. Kaynakçadaki eser sıralamasında alfabetik sıralamanın takip edilmemesi, bazı kelimelerin yazımında ortak bir kullanımın olmaması (bunlardan en dikkat çeken iki örnek şu şekildedir: Doğru yazımı Resûlullah olan kelime; Rasûlullah (s. 61), Resûlullâh (s. 95), Resûlullah (s. 100) ve Rasûlüllah (ö. 106) olmak üzere dört farklı şekilde yazılmıştır. Diğer bir örnek, doğru yazımı Mu'tezile olan kelime; Mu'tezile (s. 72), Mü'tezile (s. 101) ve Mut'ezil (s. 101) olmak üzere üç farklı şekilde kaydedilmiştir. Yine bazı kelimelerde şapka kullanımına riayet edilmemesi (bkz; s. 13, 15, 17, 18, 20, 27, 34, 72, 74, 80, 88) -az da olsa- ana kaynak kullanımının ihmal edilmesi (s. 64, 65, 79, 93) dipnotlardaki eserlerde ve art arda zikredilen kişilerin vefat tarihlerinde kronolojik sıralamanın esas alınmaması (bkz; s. 22, 33, 79, 87, 115, 127, 163), çalışmanın teknik anlamdaki eksiklikleri arasında sayılabilir. Bunun yanında istifade edildiği belirtilen ve alıntılar yapılan bazı eserlerin kaynakçada verilmemesi ve aynı şahsın vefat tarihinin kitabın çeşitli yerlerinde hatta bazen aynı sayfada fazlaca tekrar edilmesi de (örneğin İbn Kayyim el-Cevziyye'nin vefat tarihi 38, Hz. Aişe'nin 22, Ebû Hureyre'nin 14 ve İbn Teymiyye'nin vefat tarihi 13 defa verilmiştir.) teknik anlamda dikkat çeken bir diğer problemdir.

Netice itibariyle Orhan Yılmaz'ın "İbn Kayyim el-Cevziyye (Hadis-Sünnet Anlayışı)" isimli çalışması -yazarın belirttiğine göre- bu konudaki ilk çalışma olarak kabul edilebilir. İbn Kayyim'in hadis ve sünnet anlayışının bir arada görülebilmesi açısından oldukça kıymetli olan çalışma, bazı noksanlıklar barındırsa da bu bağlamda yapılacak sonraki çalışmalar için bir başvuru kaynağı niteliğindedir.